

כתובות צז

משה שווערד

1. שיטה מקובצת על כתובות דף צז/א

כיצד מוכרת למזונות דלעשר שנין פשיטא לן דאינה מוכרת למזונות דדלמא מנסבא בינתים ותו לית לה מזוני א"נ דדלמא מתה לה ונמצא שהפסידו היתומים שלא כדין ולא נוכל נמי לומר שלא תמכור אלא לחדש אחד בלבד לפי שאין אדם מצוי שיקח קרקע כל שהוא כזה אלא לכמה חדשים ראוי שתמכור בבת אחת ומשני מוכרת לי"ב חדש כלומר מוכרת כדי שתספיק מן הדמים לי"ב חדש דלקרקע כזה שכיחי קופצים לקנות ולא לפחות והלוקח מפרנס אחת לשלשים יום כלומר אין הלוקח שקונה אותו קרקע שהיא מוכרת למזונות נותן את המעות ביחד דדלמא תמות לה תוך י"ב חדש ונמצא שגבתה שלא כדין אלא נותן לה בכל חדש וחדש כדי ספוקה שאם תנשא לאחר או תמות יחזיר הלוקח השאר ליתומים.

2. ספר פרדס יצחק

גמ' מוכרת אחת לשנים עשר חדש ולוקח מפרנס אחת לשלשים יום ורב יהודה אמר מוכרת לששה חדשים וכו'. לכאורה ז"ע דכיון דהלוקח אינו מפרנס רק אחת לשלשים יום א"כ הוה לן למימר דתמכור רק אחת לשלשים יום, וי"ל דאם תמכור שדה קטנה כל כך שאינו שוה רק למזונות של שלשים יום לא תמנא לקוחות ע"ז, ונסבר רב הונא דגם שדה כנגד מזונות דששה חדשים לא שכיחי קופצים ולכן סבר דמוכרת אחת לי"ב חודש, אבל רב יהודה סבר דגם שדה כנגד ששה חדשים שכיחי קופצים, אמנס ז"ע לומר כן דלא מקמברא לומר דפליגי במציאות, דניחוי אגן אס שכיחי קופצים ע"ז או לא, ואפשר דכו"ע מודים דלא שכיחי כל כך קופצים לשדה כנגד מזונות דששה חדשים, ומ"מ סבר רב יהודה דכיון דשכיחי קצת שפיר טרחינן האשה למנא לוקח כדי שלא תמכור כל כך הרבה צידד.

ואפשר לפרש באופן אחר דסבר רב הונא דאיכא טירחא גדול למכור אחת לשלשים יום וכן אחת לששה חדשים דתלטרך כל זמן למנא לקוחות, וכן אינו מן הנימוס שהאשה תמכור כל שעה דכל כבודה בת מלך פנימה, ולכן סבר דיכולה למכור אחת לי"ב חודש, אבל רב יהודה סבר דאין זה טירחא כל כך למנא לקוחות אחת לששה חדשים.

3. שערים מצויינים בהלכה

נכסי יתומים יותר ממה שצריך, ובשטמ"ק כתב בשם הרמ"ה, דקים להו לרבנן דבציר משהה חדשים ליכא קרקע דמזדבן בפני עצמה. ונראה עוד טעם דיש מוכנים לינשא בימי הקיץ דהעולם והטבע מתחדש ויכול לקבל על עצמו עול הנשואין, ויש שטבעם מתאים יותר בימי החורף כמו שמצינו במס' מגילה (יג:) עה"כ (אסתר ב-טז) "ותלקח אסתר... בחודש העשירי הוא חודש טבת".

פרש"י לא ימסור לה כל המעות אלא דמי מזונות של חודש בחודש, שאם תינשא יחזיר מה שבידו להיורשים. (וכתב בחלקת מחוקק (אהע"ז סי' צג ס"ק מט) אע"ג דאין נותנין לאשה בפ"א מזונות רק לשלשים יום, מ"מ אין הב"ד צריכים לטרוח ולמכור בכל שלשים יום אלא הרשות בידם למכור בפ"א על מזון ששה חדשים (ולא יותר דשמא תתארס או תתבע כתובתה ותפסיד מזונות ולמה נמכור בחנם

4. הערות הגר"ש אלישיב מסכת כתובות דף צז עמוד א

מוכרת אחת לשנים עשר חדש וכו'. חזינא מהכא דאין לה זכות גביה על מזונות לגמרי, וצע"ג דזה נסתר לסוגיא דלעיל דמה שייך א"כ שכוחה יפה שגובה או לכתובה או למזונות, הא למזונות אין לה זכות לגבות הכל והתם משמע שכן. ונראה לומר דכל החשש כאן הוא שתגבה הרבה ולבסוף תנשא ונמצא גבתה למזונות סתם ומפסידה ליתומים וזה הכל כשכבר גבתה חוב כתובתה, אבל לעיל איירי שעדיין לא גבתה א"כ אפילו ישאר לאחר שתנשא נעבירונו על חשבון כתובתה וא"כ ליכא למיחש מידי אבל הכא נימא אוקימתא דאיירי דרוב כתובתה גבתה ורק נשאר מעט אזי לאותו מעט שיעור כל מזונות שגבתה הוה הרבה משום הכא חיישינן ועי' להלן.

5. ספר פרדס יצחק

ו' גמ' מוכרת למזונות מהו שתחזור ותטרוף לכתובה ע"י.
לכאורה מדלא קמיבעיא נמי כשמכרה לשם מקנת
כתובתה אם יכולה לחזור ולטרוף בשביל חלק הכתובה שעדיין לא
גבתה, משמע דבהא פשיטא דאינה חוזרת וטורפת", והטעם לזה
מבואר בהר"ן לעיל (דף מ"ט ע"ב מדפי הספר, ד"ה וס"מ דכתובת) דזה
ודאי דמי שיש לו על חבירו שני חובות היוצאים ביום אחד ומכרו
ב"ד קרקע להגבות חוב אחד, פשיטא שאינו יכול לטרפו בשביל
חוב האחר, דכן אמרינן לעיל (דף ס"א ע"ב) דאי אמרו היתומים
הני חמשין זוזי דמי ארעא קטינא, סלוקי סלקוהי וכו"ש הכא
שמכרה לעצמה פשיטא שאינה יכולה לגבות מאותו שדה בשביל
חלק הכתובה שעדיין לא גבתה" והא דמיבעיא לן הכא היינו
משום דחוב דמזונות נחשב כחוב מאוחר לגבי חוב דכתובה, והיינו
משום דכיון דלמזונות לא טרפה ממשעבדי הרי היא כמאוחרת
לגבי כתובה דטרפה ממשעבדי", ולכן קמיבעיא לן דכיון דמכרה
לשם מזונות שהוא חוב מאוחרת א"כ הוה כבע"ס מאוחר שקדם
וגבה ולכן יש צד לומר דיכולה לחזור ולטרוף בשביל כתובתה
שהוא חוב מוקדמת".

אמנם עיין בחוק' הרא"ש שכתב דאפשר לומר דבאמת קמיבעיא
ליה גם במוכרת לשם כתובה כ", והא דנקט במוכרת
למזונות היינו משום דאיירי סוגיא דלעיל במוכרת למזונות כ" וה"ה
במוכרת לכתובה כ".

6. דבר יעקב מסכת כתובות דף צז עמוד א

ד] בעו מיניה מרב ששת מוכרת למזונות מהו שתחזור ותטרוף לכתובה - מבואר בגמ' שיש שיעבוד לטרוף אלא שהספק האם היא קיבלה אחריות.

הר"ן [ריש פרק עשירי] והקה"ח [סימן רכו - ב] מקשים איך היא יכולה לטרוף עבור הכתובה מה שמכרה למזונות, הרי זמן השיעבוד לכתובה ולמזונות שוה, וא"כ הא דשיעבוד הכתובה קודם זה משום ששיעבוד לכתובה הוי מלוה בשטר ושיעבוד למזונות הוי מלוה על פה, וא"כ ראייה מכאן לשיטת הר"ף שמלוה בשטר מאוחר קודם למלוה בע"פ מוקדם, וקשה לשיטת רב האי גאון שסובר שמלוה ע"פ מוקדם קודם למלוה בשטר מאוחר.
הר"ן מביא הרשב"א שתירץ דשאני מזונות שחל שיעבוד מחדש כל יום על אותו יום, וא"כ השיעבוד לכתובה קדם למזונות.

הקה"ח מתיר דכיון שחייב מזונות דרבנן וכתובה דאורייתא, חייב דאורייתא קודם לחיוב דרבנן.
ולפ"ז כתב הקה"ח [דלא כתורא"ש הנ"ל אות ג] שדוקא לגבי מוכרת למזונות איכא ספק, אבל מוכרת מקצת כתובה פשיטא שאינה חוזרת וגובה כתובה, כיון שאין לכתובה דין קדימה.

7. ספר פרדס יצחק

(ט) גב' או דלמא מצי אמרי לה נהי דאחריות דעלמא לא קבילת עילוך אחריות דנפשך מי לא קבולי קבילת כ"י. עיין בהראשונים שכתבו דזהו רק כשהאלמנה עלמה מכרה כיון שמוכרת להנאתה, אבל כשזי דינא או אפוטרופוס מכרו פשיטא דיכולה לטרוף עוד הפעם שהם כמו עליה של היתומים והאחריות הוא על היתומים ל.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף צז עמוד א

ודלמא עצה טובה קמ"ל. ולכאן עצה טובה שייך לומר ששני הצדדים שוים א"כ עצה טובה לעשות כצד היותר טוב אבל הכא הרי בעצה טובה הוה מפסידה הרבה דאינה יכולה למכור יותר.

9. דבר יעקב מסכת כתובות דף צז עמוד א

[ז] תד"ה וסמך וכו' וא"ת מאי נפקא מינה לה מינה בין מה שהיתה מוכרת למזונות ובין מה שתמכור לכתובה - פ"ל למה לא תמכור הכל למזונות, ומה היא מרויחה שהיא תקבל השאר בתור כתובה. המהרש"א והמהר"ם שיף מקשים נימא נ"מ שאם מוכרת למזונות מיקרי רעבתנותא, משא"כ אם מוכרת לכתובה. רע"א מקשה נימא נ"מ לענין שאם מכרה לכתובה אינה צריכה לתת מעשה ידיים, ואם מוכרת למזונות חייבת לתת מעשה ידיים תמורת מזונות.

10. ספר פרדס יצחק

(י) גב' איבעיא להו זבין ולא איצטריכו ליה זוזי הדרי זביני וכו'. ז"צ דלכאורה לא שייך הא מילתא כלל בסוגיין דשמעתין ^{כ"י}, ואפשר דהעמידו כאן משום דשאלה זו נוגע גם בלשון שהאשה מכרה לשם מזונותיה ואח"כ שלחו היתומים מזונות ותו אין צריכה ממון זו לשם מזונות ^{כ"י}.

11. ספר פרדס יצחק

(י"א) גב' אי הכי היינו דאמר ליה רמי בר שמואל לרב נחמן אם בן נמצאת טכשילין לעתיד לבא וכו'. מפירש"י מנחם דחיבות "אי הכי" קאי בניחותא ^{כ"י}, וכונת הגמ' להביא ראיה להא דמשני הגמ' דמיירי בעקולי דארבא ומטעם דמקח טעות הו', דזהו מילתא דשכיחא ושפיר קאמר רמי בר שמואל דאי אמרינן דהדרי זביני איכא למיחש דלמחר כשיהיה עוד בצורתא לא ימלאו בני אדם קונים לאפדנייהו משום דחיישי הקונים שמא הספינה בעקולי הוה קיימא, אבל אי מיירי שלא נתעכב הספינה בעקולי דארבא אלא דלאחר שמכר האפדני שלחו חייטין וכל הטעם דהדרי זביני הוא מכח הדין דזבין ולא איצטריכו ליה זוזי, אי"כ אינו מוכן מה מכשול יהיה לעתיד לבא, שהרי מילתא ללא שכיח הוא שישלחו חייטין לאחר שכבר מכרו אפדני, דודאי בלשון דהורכו למכור אפדנייהו מחמת הצלחתא ע"כ ליכא חייטין במקום זה ומן רב ופשיטא דהיה שולחים חייטין קודם שמכרו וכמו שהארכתי ברש"י (אות ל"ב).

12. תוספות מסכת כתובות דף צז עמוד א

זבין ולא איצטריכו ליה זווי הדרי זביני כו' - וכגון שגילה דעתו בשעת המכר דאמר דליזבן תורי קא זבין להו דאי שתק הוו להו דברים שבלב וכן בפרק ב' דקידושין (דף מט:): גבי ההוא גברא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל התם נמי בדגלי דעתיה ויש דברים שאינו מועיל בהם גילוי דעת עד שיתנה כגון אם היה מוכר מלבושיו אדעתא למיסק לארץ ישראל דזהו דבר שאין רגילין למכור אדעתא דהכי התם ודאי אין מועיל גילוי דעת שאם לא תאמר כן מעכשיו אין צריך לשום תנאי אלא גילוי דעת בעלמא ובכל מקום בעינן דומיא דתנאי בני גד ובני ראובן תנאי כפול אלא ודאי גילוי דעת במילתא שאין רגילות לעשות כן לא מהני עד שיתנה ויש דברים דאפילו גילוי דעת אין צריך כגון שטר מברחת דלעיל פרק האשה שנפלו (דף עט. ושם) וכן ההיא דבפרק מי שמת (ב"ב קלב. וקמו:): דתניא הרי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה בידוע שאם היה יודע שבנו קיים לא היה כותב, מ"ר.

13. קובץ שעורים קידושין אות לט

[דף ו ע"ב] תוד"ה לא החזירו לא יצא וכו' תנאי ומעשה בדבר אחד. מקשין שהרי כתבו בסמוך דהכא הוא מטעם אומדנא וא"צ לדיני תנאים, והיינו דאומדנא א"צ ללמוד מב"ג וב"ר ולא בעינן דומיא דהתם, ואינה קושיא דדוקא היכא דאיכא גריעותא בלשון התנאי, בזה אמרינן דאומדנא הוי כאילו התנה בלשון המועיל, אבל בתנאי ומעשה בדבר אחד, דלא מהני אפילו פירש בלשון טוב, לא עדיפא אומדנא מתנאי מפורש, וה"ה בחליצה דתנאי לא מהני ה"נ לא מהניא אומדנא.

14. ספר פרדס יצחק

מתני' מוכרת שלא בב"ד ס"ה. באמת קי"ל דאין נפרעין מנכסי יתומים בלא שבעה, וכוונת המשנה הוא דאחר ששבע בב"ד יכולה למכור בלא בב"ד ס"ה, והא דמיבעיא לקמן (דף ס"ח ע"א) אי צריכה שבעה היינו אי צריכה לישבע עוד הפעם אחר שמכרה בלא גזמה יו"ת, או לענין שבעה שלא זילולה בנכסים וכמש"כ התוס' שם (סוד"ה מוכרת שלא).

15. רש"י מסכת כתובות דף צז עמוד א

בין מן הארוסין - שאין לה מוזנות ומוכרת לכתובה.
בין מן הנשואין - שהיא מוכרת למוזנות מוכרת שלא בבית דין.

16. ספר פרדס יצחק

א) גב' משום חינא. עיין ברש"י שפי' דלא ימנעו הנשים מלינשא לאנשים, אבל התוס' לעיל (דף פ"ד ע"א, ד"ה לכתובת) פי' בשם ר"ח איפכא, שימנעו הנשים חן צעיני האנשים ויהיה להן קופאים יותר, ור"ל דע"י מה שחגזה כתובתה צקל ויהיה לה ממון הרבה בידה, יקפצו אנשים לינשא לה פעם שנית, ועיין בהר"ן שכתב דלפי הר"ח נמנע דאם כבר נשאת פעם שנית אינה יכולה

למכור שלא בצ"ד, שהרי חזין דהאיג נשאה אותה גם בלא כתובתה^א, אבל לרש"י לא מעלה ולא מוריד מה שנשאת, שהרי תקנת החינא הוא דע"י מה שידעת מעיקרא דתוכל לגבות כתובתה בקל לא תתעבז מלינשא בפעם ראשונה^ב, ולולי דברי הר"ן היה אפשר לומר דגם להמוס' שייך הטעם דחינא גם לאחר שנשאת פעם שנית, דהאנשים לא ינשאו לה בפעם שנית רק באופן שידועים דאחר נישואיה תוכל לגבות כתובתה בקל.

17. ספר פרדס יצחק

(ח) גמ' אבל גרושה דנפיש חן דידה. ר"ל אבל גרושה "מן הנישואין" דנפיש חן דידה משום שהימה לה חיבת ביאה לפירש"י, וגם לפי המוס' בדרך ראשון הכוונה הוא לגרושה "מן הנישואין" דיש לה תוספת, אבל גרושה מן האירוסין דמי לאלמנה מן האירוסין דמרוויחו אין לה תוספת, ועיקר החילוק הוא בין

אירוסין לנישואין וליכא שום חילוק בין גרושה לאלמנה, אבל לפי המוס' בדרך שני קאי אבל גרושה ואפי' בגרושה מן האירוסין, דבכל גרושה יש הו"א דממכור שלא בצ"ד כיון שהיא לריסה חן יותר לינשא שהיא צויה יותר מן האלמנה^א.

18. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב אלמנה מן האירוסין כו' אבל גרושה דנפיש חן דידה אימא חיבתי חן. עי' בתוס' בשם ר"ח דגרושה נפיש חן דידה משום דיש לה תוספת כו', אי נמי יש לפרש שהיא צריכה כן יותר לינשא שהיא צויה יותר מן האלמנה. הרי יש לנו ב' פירושים, א) דגרושה יש לה חן, ב) אדרבה היא צריכה חן יותר דהיא צויה, ונראה ליתן טעם לשניהם, דיש שאין רוצים בגרושה שחוששים שיש לה נטיה למחלוקת שהיא רוצה שהכל יהיה לפי דעתה ורצונה דמה"ט נתגרשה, ויש שאין רוצים באלמנה שחוששים דכמו שמת בעלה הראשון גם הוא יחלה וימות, וגם איתא בזה"ק (פי' משפטים) דבאלמנה רוח בעלה הראשון מקשקש בה, עי' בתשו' חות יאיר (סי' קצז), ובסה"ק אגרא דכלה מכעל בני יששכר עה"כ (פנחס כו-טז) יפקוד ד' א' הרוחות לכל בשר וגו'. ועי' בסה"ק בני יששכר (מאמרי חרדש אדר מאמר ב דרוש ז) בשם הה"ק רד"ב זצ"ל שנפש הגפטר אין לה עליה כ"כ למחוז חפצה עד

שתנשא אלמנתו אם היא ראויה לכך עדיין, וכתב דזה היפך הוזה"ק, ותירץ דדברי הוזה"ק נאמרים לפני תקנת חכמים דאלמנה נשאת ליום החמישי אבל אחר תקנת חכמים יש עליה להנפטר ע"י הנושא, ושקדו חכמים על תקנת בנות ישראל כו', עיי"ש שהאריך בביאורו. כתוב בתשו' בית הלוי מבריסק (ח"ב סי' מה), דלמ"ד משום חינא אי"כ הוא תקנתא דרבנן, אבל למ"ד לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד, הרי לא היה בזה שום תקנתא דרבנן אלא כך הוא אומדנא בעלמא, שאמדו חכמים דעתו של בעל שכן הוא דעתו, ומפרש בזה הסוגיא דלקמן. והא דחושש על ביון וכבוד אשתו, עי' לעיל (סו). דאשתו כגופו וחושש לוילותא דידה כמו לעצמו.

19. תוספות מסכת כתובות דף צז עמוד ב

לאתויי מגורשת ואינה מגורשת – [1] פירש הקונטרס דאגב אורחיה קמ"ל דמגורשת ואינה מגורשת אינה גובה מזונות מן היתומים וזו היא מילתא דפשיטא דמספק שמא מגורשת גמורה דיתה לא תוציא מזונות מן היתומין?

[2] הילכך נראה כפירוש רבינו חננאל לאתווי מגורשת ואינה מגורשת הא דתנן כל שאין לה מזונות לא תמכור הא יש לה מזונות תמכור שלא בב"ד ואי זו היא זו אלמנה מן הנשואין ומרבה מגורשת ואינה מגורשת ואין לתמוה מאי קמ"ל אם מוכרת שלא בבית דין דמצי למימר דעיקרא דמילתא לאשמועינן דבת מזונות היא אי נמי מצינו למימר דאף המכירה שלא בב"ד קמ"ל דאע"ג דלא מדינא היא ניזונת אלא משום דאגידיא ביה ס"ד דלא תקנו לה רבנן למכור שלא בב"ד דסגי לה אי אית לה אפי' בב"ד.

20. הפלאה מסכת כתובות דף צז עמוד ב

תוד"ה לאתווי וכו' וזו היא מילתא דפשיטא וכו'. לכאורה קשה דהא קי"ל דאיני יודע אם פרעתי חייב, וה"נ דמי לא"י אם פרעתי כיון דבדואי נתחייב במזונות וספק אם נתגרשה. ואע"ג דהיינו דוקא כשטוען המלוה ברי, הא איתא בחו"מ ריש סי' פ"ב דבמלוה בשטר אפי' שניהם אינם יודעין אוקי השטר אחזקתו וחייב לשלם, וכ"כ הש"ך בחו"מ סי' נ"ט, א"כ ה"נ כיון דודאי נתחייב במזונות' וספק אם מגורשת אין ספק מוציא מידי ודאי, ולא דמי להא דאמרינן לעיל דף פ"א במתו בעליהן עד שלא שמו דמספק אינה נוטלת. כבר כתבנו שם דספק סוטה שאני דעשאו רחמנא כודאי כל זמן שלא שמו. וצ"ל דס"ל כמו שהוכחנו לעיל מדברי התוס' דף צ"ו ע"ב ד"ה ור' יוסי וכו', דחוב המזונות מתחיל בכל יום ויום והו"ל כאיני יודע אם נתחייבתי, ומ"מ לא הו"ל תו מילתא דפשיטא ואין מזה תמיהה על רש"י ז"ל דהא לדעת כמה פוסקים החיוב מתחיל משעת כתיבה, ותו דכבר כתבנו לעיל דאפי' בספק פרעון קודם כיון דהחוב הוא ודאי והפטור ספק אין ספק מוציא מידי ודאי כמ"ש הש"ך בריש סי' ע"ה. וצ"ל דהכא שאני משום דנכסי בחזקת יתמי קיימי בכה"ג עכ"פ לאו מילתא דפשיטא היא. מיהו לפירש"י לפנינו דמירי בגרושה מן האירוסין דע"כ צ"ל דהא דאית לה מזונות מן הבעל הוא משום דאגידיא ב' עדיפא טפי מארוסה דעלמא דל"ל מזוני, א"כ בכה"ג פשיטא דכשמת אין לה מזונות. ואפי' בהגיע זמן דנתחייב כבר מ"מ נראה פשוט דתנאי כתובה דאת תהא יתבא בביתו וכו' אינו אלא משעת נשואין. אלא דבלשון [סדר] משנה ירושלמי שהביאו התוס' לעיל דף נ"ח ד"ה ואפי' כולן וכו' הגיע זמן ולא נשאו או שמתו בעליהן אוכלת משלו וכו', משמע דיש לה מזונות. ויש לדחות, וצ"ע שלא נזכר בדברי הפוסקים ועיין קונטרס אחרון.

21. אילת השחר מסכת כתובות דף צז עמוד ב

תוד"ה לאתווי. דפשיטא. בהפלאה הקשה דהא הו"ל איני יודע אם פרעתיך אם החיוב כבר הי' מקודם על כל הימים, ואף דאיכא דסברי דכל יום מתחדש החיוב מ"מ הא ליכא להקשות על רש"י, ובפרט להש"ך (סי' ע"ה ס"ק כ"ז) דגם אם החיוב אח"כ, אך אם החיוב ודאי והפטור שמא פשע בפקדונו ספק והו"ל איני יודע אם פרעתיך.

ואפשר לומר דאיני יודע אם פרעתיך זה רק בפרעון, דודאי לא שייך לומר דהחיוב לא הי' על הצד שיפרע אלא דהי' חיוב דהא לא שייך פרעון בלי שהי' חיוב, נמצא דהפרעון הוא רק מוריד החיוב, משא"כ במזונות אם מגרשה הא על אחרי שנתגרשה לא הי' כלל חיוב, ובדואי לא נימא שהי' חיוב גם על אח"כ אלא שהגירושין הורידו החיוב, וא"כ הי' כספק אם נתחייבתי, ומה שהוכיח מהש"ך דאף באופן דהפרעון הי' קודם, מ"מ איני יודע אם פרעתיך חייב, דהחיוב דהלוואה ודאי והפשיעה ספק, הא התם הפשיעה אינו אלא כפרעון דהא אין שייכות להפשיעה עם ההלוואה אלא דנמצא דתיכף עם ההלוואה יש פרעון, אבל לא שייך לומר דעל הצד של פשיעה לא הי' סיבה לחייבו אלא שזה כמו פרעון, ולכן הי' כאיני יודע אם פרעתיך, משא"כ כאן דעל אחרי גירושין לא הי' כלל חיוב. (מהדו"ק)

22. ספר פרדס יצחק

(טו) גמ' יורשיה מאי חן איכא. דס"ד דמיירי ציורשים
זכרים לה, דבדרך כלל יש לזני אדם גם זכרים לה, וזכרים
ליכא כלל טעמא דחינא, דלא מיבעי לפי' ר"ח שכתבתי לעיל (אות
א) דהחינא הוא שימצאו הנשים חן צעיני האנשים ויהיה להן
קופנים יותר, דפשיטא דזה לא שייך בזכרים לה, אלא אפי' לפירש"י
דסבר דהחינא הוא דלא ימנעו הנשים מלישא לאנשים, ג"כ לא
שייך זה, דסבר הגמ' לדבר פשוט דאין הנשים דואגת צעזיל
יורשיה כיון דהוי לאחר מיתתה לה.

23. ספר פרדס יצחק

(טו) גב' תרגומא כגון שירשתה בתה או אחותה. לפי ר"ח שכתבתי לעיל (אות א) דהחינה הוא שימלאו הנשים חן בעיני האנשים ויהיה להן קופלים יותר, מוזן בפשיטות תי' הגמ' דאף הצתה ואחותה נריכים שיקפלו עליה בני אדם כיון שהם פנוים ונריכות ממון כדי להינשא ל^ט, ולפירש"י דקצר דהחינה הוא דלא ימנעו הנשים מלינשא לאנשים נריכים לפרש דכיון שצתה ואחותה רואים שבקל גוצים השתא הכתובה שצאה להם ע"י ירושה, ממילא הצתה ואחותה נשאיות יותר ברעון שאינם דואגים להפסיד כתובתן משום שרואים שיכולים לגבותו בקל^ט, וזהו כוונת רש"י שכתב

24. ספר פרדס יצחק

(י) מתגי' מזכרה כתובתה או מקצתה. לכאורה מלשון המשנה משמע דר"ל שמכרה צחי בעלה שטר כתובתה בטובת הנאה שאם ימות הבעל יגבה הלוקח כתובתה, וכיון דאין לה כתובה מו אין לה מזונות^מ, אאמנם יש שפירשו דכוונת התנא דלאחר מיתת הבעל מכרה שדה של היתומים לגבות כתובתה^מ, ונהנה לפי הראשונים שכתבתי לעיל (בעמוד א, אות י"ט ד"ה ויש ראשונים) דגם לר' שמעון יכולה למכור שלא בצ"ד לשם כתובתה משום שהוא לטובת היתומים דעי"ז אין היתומים נריכים ליתן לה מזונות, שפיר איכא לפרש כפי' שני, אצל לשיטת רש"י דקצר דלר' שמעון אינה יכולה למכור כלל לשם כתובתה שלא בצ"ד, א"כ לכאורה ל"ע האך קאמר דמכרה שדה של היתומים לכתובתה, הרי מתגי' ר"ש הוא וכדאמרין בגמ' ^מ, וצפשוט י"ל דמיירי שמכרה בצ"ד, מיהו אין נורך לזה דאיכא למימר דכוונת התנא דמכרה שלא בצ"ד ברשות היתומים^מ, דמסתמא יסכימו היתומים לזה דעי"ז מרויחים המזונות^מ.

25. ספר פרדס יצחק

(כב) גב' למימרא^מ דרבי שמעון סבר דלא אמרי' מקצת כסף כבל כסף. באמת לא מצינו בשום קרא דתלוי מזונות בתביעת כתובה, ומ"מ סבר הגמ' דכל מה דתיקנו חכמים תיקנו כעין דאורייתא תיקנו, וכיון דמצינו בדין תורה דסבר ר"ש דמקצת בתולים ככל בתולים, ה"נ הוה לן למימר בהך דינא דמזונות תלוי בתביעה כתובה^מ דמקצת כתובה ככל כתובה, והא דנקט הגמ' "מקצת כסף" ולא נקט כלישנא דמתני' "מקצת כתובה", היינו כמש"כ רש"י במהדו"ק דנקט כן אגב קרא דכתיב כסף י שקול כמוהר הבתולות^מ.

26. ספר פרדס יצחק

(כ) גמ' למימרא דרבי שמעון סבר דלא אמרי' מקצת כסף ככל כסף ורבנן^ב סברי וכו' והא איפכא

שמעין וכו' יל"ע למה לא קאמר איפכא ולא יקשה כלום, דנימא
ר"ש סבר דמקצת כסף ככל כסף דהיינו כשגבתה מקצת כסף הוה
כאילו גבתה כל הכסף ולכן אצדה מזונותיה, והיינו דומיא דבתולה,
ורבנן סברי דלא אמרינן מקצת כסף ככל כסף^ב ויש לומר דעיקר
כוונת הגמ' להקשות דאמאי הכא אזיל ר' שמעון צתר מה שצבר
נטלה וצבר דהוה כאילו צבר נטלה כולה, וגמי צתולים סבר איפכא
דאזלינן צתר מה שנשאר ואמרינן דאם נשאר מקצתה הוה כאילו
נשאר כולה^ב.

27. דבר יעקב מסכת כתובות דף צז עמוד ב

[למימרא דר"ש סבר דלא אמרינן מקצת כסף ככל כסף ורבנן סברי אמרינן מקצת כסף ככל כסף הא איפכא שמעין להו דתניא וכו' – הפנ"י מקשה מה זה ענין למקצת כסף, דכאן השאלה האם יש לה מזונות, והיכן מצינו מדאורייתא שמזונות תלוי בכתובה.

הדרכ"ד מקשה מה בכלל הדמיון של הגמ' להשוות חיוב מזונות שהוי חיוב מדרבנן לדין מקצת בתולה לכהן גדול שהוי דין דאורייתא, ואפ' אם מזונות מה"ת אינו מובן הדמיון לבתולה.

28. ספר פרדס יצחק

(כ) גמ' התם בקראי פליגי ר' מאיר סבר בתולה אפי' מקצת בתולים וכו'. ר"ל דלעולם ר' מאיר סבר בכל מקום דמקצת ככולו וכדחזינן הכא לגמי כחוצה דצבר מקצת כסף ככל כסף, וגם לגמי כהן גדול אי הוה כתיב בתולה בלי שום יתורים הוה אמרינן דאפי' מקצת צתולים משמע, ולא הוה ממעטינן אשה שיש לה רק מקצת צתולים כגון צוגרת וצעולה שלא^ב כדרכה^ב אצל כיון דכתיב צתוליה ציו"ד יתירא הרי גילה קרא צוה דהכא לא אמרינן מקצת צתולים ככל צתולים אלא צעינן צתולה שלמה וממעטינן כל אשה שיש לה רק מקצת צתולים, דהיינו בין צוגרת ובין צעולה^ב שלא כדרכה^ב, ומ"מ מדכתיב בצתוליה ציו"ד יתירא הרי גילה קרא צוה דהא דהקפיד שיהיה צתולה שלמה הוא רק במקום הצתולים ולא ממעטינן צעולה שלא כדרכה שהוא צתולה שלמה במקום צתולים וכמש"כ החוס' (סוד"ה בצתוליה) וכמו שהארבתי שם (אות ע"ו) ע"ט.

(כז) נמו' בבתוליה כדרבה אין שלא כדרבה לא. כדי להנין דברי הגמ' והמוס' כאן נריכים לזכר באזהו בעולה שלא כדרכה מיירי הכא, והנה מלינו צה"ס והפוסקים כמה מוזנים מהו בעולה שלא כדרכה דפעמים דאע"ג דנכנס בהמקור אפ"ה כיון שעושה שינוי צמהלך התשמיש ג"כ מיקרי שלא כדרכה^ב, אמנם זה ברור דהכא לא מיירי כלל צהני גווי דא"כ הרי נקרע הצתולים לגמרי וליכא מאן דפליג דאינה צתולה ופסולה לכהונה, אלא דהכא מיירי צשלא כדרכה כעין משכני זכר דזהו השלא כדרכה הרגיל צש"ס^ב, והיינו שצא עליה צמקום אחר ולא נקרע כלל הצתולים^ה.

(זחא) דנחשב שלא כדרכה כמקצת צתולה היינו משום דשם צתולה נחלק לחרמי, חדא דיט לה צתולים צאוחו מקום, ועוד שלא היה צגופה צעילה^ב, ואם נצעלה פקע שמה דצתולה ממנה אע"ג דלא נקרע כלל הצתולים^ב, דנקרא בעולה ולא צתולה, ומ"מ אם נצעלה צמקום אחר צכה"ג מיקרי רק בעולה צמקצת ולא פקע שמה דצתולה לגמרי ולכן נקרא "מקצת צתולה"^ב, והא דכתב רש"י צמס' יצמות (דף נ"ט ע"א, ד"ה צתוליה, השיי) שלא אצדה מהם